

сучасних потреб суспільства і міжнародної судової практики, шляхом визначення статусу публічної особи та особливостей захисту їх честі, гідності та ділової репутації.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2003. // Офіційний Вісник України. – 2003. - № 11. – Ст. 461.

2. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму ВСУ від 27.02.2009. - № 1. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.

Поліщук М.Г.

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ДДУВС,
кандидат юридичних наук

Арнаутов Б. С.

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПАДКОВЕ ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Основним інститутом спадкового права є спадкування (*hereditas*). Спадкування (*hereditas*) – це перехід майна померлої особи до іншої особи (осіб). За допомогою цього інституту забезпечується збереження в цілісності майна померлого і перехід цього майна до правонаступника. Цим самим спадковим правом забезпечується загальне (універсальне) майнове наступництво після смерті особи. Універсальне правонаступництво (*sucessio universitas, universales*) має місце в разі, якщо одна особа бере на себе майнові права і обов'язки другої як одне юридичне ціле (*universitas*). Тобто, не можна було погодитися на наступництво лише в правах, відмовившись від обов'язків (боргів), чи покласти на одного спадкоємця борги спадкодавця, а іншому передати тільки права. [1, 346].

Вивченню спадкового права присвячено багато праць радянських та українських учених, зокрема Є. Харитонова, В. Серебровського, О. Підпригори, Б. Антимонова, К. Граве, А. Азімова, Т. Коваленко, В. Васильченко, В. Макарчука, В. Томсінова та ін

За давнім *jus civile* - еманциповані діти не могли бути спадкоємцями після смерті свого батька. Наприклад, єдина дочка, що вийшла заміж і перейшла на постійне проживання в родину чоловіка, переставала бути агнаткою свого батька і права на спадщину після його смерті не мала. Однак це не відповідало потребам суспільства. Тому втрутилися претори. Оскільки відповідно до норм *jus civile* не можна було визнати спадкоємницею еманциповану дочку, претор

тільки вводить її у фактичне володіння спадщиною — *bonorum possessio*. Якщо інших претендентів на спадщину не з'явиться, вона залишалась за дочкою. Пізніше претор визнає право на спадщину за такими спадкоємцями й у разі, якщо спадщину оспорюють інші особи, які, на думку претора, не мали достатніх підстав на це. Таким чином, поступово паралельно зі спадкуванням за *jus civile* виникає і розвивається преторське спадкування.

Римське право зробило важливий крок, поклавши відповідальність за борги на спадкоємців, до яких переходило майно померлого. При цьому спадковому правонаступництву було надано характеру не тільки майнової відповідальності за спадщину, а й особистої відповідальності самого спадкоємця — навіть його власним майном. Причиною цього стало давнє уявлення римлян про правонаступництво особистості, що виробилося на ґрунті релігійних вірувань. Поряд із цим існує і сингулярна наступність як перехід виключно майна і майнових прав, але не обов'язків. Це правонаступництво відбувалося у двох історичних формах: цивільна форма сингулярного наступництва, яка називалася легат (*legatum*), і загальнонародна форма — фідейкоміс (*fideicommissum*). Сутність обох цих форм становить розпорядження спадкодавця, яке вигідне для третьої особи і має бути обов'язково виконане спадкоємцем. У праві Юстиніана ці форми були об'єднані в окремий інститут. [2, 271].

У 542 р. відбувається реформа спадкування за заповітом, яка стосувалася, зокрема необхідного спадкування. У зв'язку зі складністю цього інституту була зроблена спроба його спрощення. [3, 48]

Спадкування в римському праві здійснювалося також за двома шляхами: 1. за заповітом, 2. за законом. Із появою спадкування за заповітом виникає потреба встановити співвідношення закону і заповіту як підстав спадкування. Спадкування за законом здійснювалося, якщо спадкодавець не залишав заповіт чи він визнавався не дійсним, або спадкоємець відмовлявся від заповіту. Спадкування за заповітом здійснювалося якщо спадкодавець залишав заповіт в якому було чітко вказано спадкоємця та часту яку він отримував. Заповіт повинен був відповідати всім нормам встановлених римськими преторами.

В римському праві були деякі особливості таке як:

- неможливість спадкувати одночасно і за законом і за заповітом. Тобто, неприпустимо було, щоб одна частина спадщини перейшла до спадкоємця за законом, а інша — за заповітом. Як говорили римляни: «*Nemo pro parte testatus pro parte intestatus decedere potest*» (ніхто не може спадкувати одну частину за заповітом, а іншу за законом). Цей принцип римського спадкового права був закладений ще в Законах XII таблиць і зберігся в праві Юстиніана [2, с. 207].

Дуже важливим питанням було і буде захисту прав спадкоємця, і спадкодавця. В древньому Римі люди створювали афери, порушуючи права спадкоємців і спадкодавців, втручаючись до цивільного процесу, що призводить до негативних наслідків. Питання захисту завжди досліджувалися, тому для того щоб зменшити частоту цих афер потрібно якомога детальніше розглядати кожен закон який приймається.

Проаналізувавши роботу, ми побачили, що спадкове право є дуже цікавою і важкою частиною Стародавнього Риму .

Таким чином, спадкування у римському праві - перехід майна померлого особи до однієї або декільком особам. Спадкування - є спадкоємство універсальне. Це означає, що спадкоємець, вступаючи у спадок, набуває єдиним актом все майно спадкодавця (чи певну частку майна) як єдине ціле. Універсальний характер успадкування виявляються в тому, що до спадкоємця переходять відразу і права та обов'язки, що входять до складу спадщини, у тому, що спадкоємець може придбати у складі спадщини навіть такі права та обов'язки, про існування яких він не знав. Також відомо сингулярне спадкоємство, тобто надання особі окремих прав - так звані легати або відмови. Спадкування можливо було або за заповітом або за законом. Особливістю римського спадкового права була неприпустимість поєднання 2 підстав (заповіту та закону) при спадкуванні після одного й того ж особи. У спадкуванні необхідно розрізняти відкриття спадщини і вступ у спадок. Спадщина відкривається в момент смерті спадкодавця. Але в момент відкриття спадщини майно ще не переходить до спадкоємців. Перехід прав відбувається тільки в момент вступу в спадщину, коли спадкоємець виражає волю прийняти спадщину.

Бібліографічні посилання:

1. Підпригора О. А. Римське приватне право: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. — 3-тє вид., переробл. та допов. — К.: Ін Юре, 2001. — 440 с
2. Федущак-Паславська Г. Основні засади спадкування за римським приватним правом // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні / Редкол. П. М. Рабінович та ін. — Л., 2004. — С. 69-70.
3. Підручник / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, М. В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. — Х.: Право, 2008. — 224 с.

Кахович О.О.

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат державного управління, доцент

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ БРЕНДІВ В УКРАЇНІ

В умовах загострення конкуренції ринкову успішність виробника, зокрема, визначає зважена товарна політика, яка охоплює питання створення властивостей товару, забезпечення певного рівня його якості, асортиментного ряду тощо. Одним із основних елементів товарної політики є засоби індивідуалізації. З розвитком суспільних відносин, науково-технологічного прогресу, загостренням конкурентної боротьби засоби індивідуалізації товарів